

Tafel van tien van veiligheid

Onderwijsinhoud

Een kompas voor in het onderwijsoerwoud

We zien dat leerlingen desgevraagd precies weten aan te geven waar zinvol onderwijs aan voldoet en waarom ze nu vaak onvoldoende nut ervaren. Zowel leerkrachten (docenten) als leerlingen (studenten) zoeken in deze roerige tijd hun weg in het onderwijsoerwoud. Sommigen houden vast aan traditionele vormen terwijl vernieuwers het veld bestoken met nieuwe terminologie. Een goed kompas is wenselijk.

Wat willen we?

Het ErvaringsGericht Onderwijs heeft een duidelijk geëmancipeerd mensbeeld. Dat is gericht op het streven naar gelijkgerechtigdheid, zelfstandigheid, eerlijke, maatschappelijke verhoudingen en toekenning van gelijke rechten. Het heeft vrije én verantwoordelijke mensen voor ogen.

Vrij en verantwoordelijk worden vaker in een adem genoemd. Toch leven ze op gespannen voet met elkaar. Het is niet vanzelfsprekend dat kinderen (en leerkrachten) die vrij gelaten worden ook verantwoordelijkheid nemen voor hun daden.

Richting of concept

In het onderwijs worden vaak uitspraken gedaan als: “Je moet leerlingeninitiatief bevorderen en meer autonomie verlenen.” Mijns inziens zijn dat richtinggevende uitspraken. Natuurlijk moeten we, afgezet tegen het traditionele onderwijs, leerlingeninitiatief bevorderen en meer autonomie verlenen. Maar daarmee alleen kunnen we de dynamische onderwijspraktijk nog niet te lijf.

De *richting* van ErvaringsGericht ontwikkelen is ‘betrokkenheid verhogen door *leerlinginitiatief* te verhogen’.

Het *concept* ErvaringsGericht Onderwijs bevat kennis over ‘betrokkenheid verhogen door *leerkrachtinitiatief* te verrijken’.

Dus de richting is duidelijk, maar het concept is genuanceerder. Het concept richt zich op een zo hoog mogelijk welbevinden en een zo hoog mogelijke betrokkenheid; dus op een maximaal rendement uit leerling- én leerkrachtinitiatief.

Leerlingen kunnen pas initiatieven nemen als er *vooraf* duidelijkheid is over tijd, ruimte en criteria, als ze samen met de leerkracht een beeld hebben geschetst van het doel en de wederzijdse verwachting en als ze samen contact houden over de voortgang. Autonomie verlenen heeft geen zin als de relatie niet goed is. Vrijheid creëren heeft geen zin als de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheid niet haalbaar en uitdagend is.

Leerkracht- en leerlinggestuurd

In een sterk leerkrachtgestuurd systeem heeft de leerling onvoldoende directe toegang tot het onderwerp. In een sterk leerlinggestuurd systeem is het risico groot dat het kind zijn eigen norm is. In ErvaringsGerichte ontwikkelingen hebben leerlingen en leerkrachten van elkaar te leren, omdat ze binnen en buiten zichzelf ontdekkingen doen. Het is de plaats waar de spanning maximaal is, waar iedereen voelt dat er geleerd wordt. De spanning tussen leerkracht en leerling, tussen leerlingen onderling, tussen vraag en aanbod, tussen proces en product, tussen welbevinden en betrokkenheid. Het zijn de momenten waarbij iedereen

gewaar wordt dat het ‘erom spant’. Dat kan alleen door interactie met elkaar en de omgeving. Leren gaat niet zonder conflicten, niet van een leien dakje, niet door louter toe te kijken. Leren is spannend, heel spannend!

En het kompas dan?

Naar het kompas hoeft je niet te zoeken. Zolang de leerkracht in interactie is, heeft hij het kompas binnen handbereik. Het kompas dat aangeeft of de richting de juiste is, is scherp, helder en onontkoombaar. De kinderen zijn het kompas! Wie of wat anders?

Om het unieke kompas van ieder kind te kunnen lezen, is het van belang dat leerkrachten aan het welbevinden en de betrokkenheid kunnen zien hoe kinderen het écht maken en of ze zich écht ontwikkelen.

Marcel van Herpen

Van Herpen is als projectleider van het Expertisecentrum voor ErvaringsGericht Onderwijs Nederland werkzaam bij Fontys Hogescholen Pabo Eindhoven. Hij is onderwijskundig begeleider op basisschool ‘Uilenspiegel’ in Boekel, medeoprichter van het Nivoz, eindredacteur van tijdschrift ‘Egoscoop’ en www.ervaringsgerichtonderwijs.nl en auteur van “ErvaringsGericht Onderwijs; van oriëntatie tot implementatie.” Uitgeverij Garant(2005)

